

Сутність теорії інноватики

Сучасний розвиток суспільства спонукає до появи нових галузей науки, серед яких вагоме місце посідає *інноватика*. Вона вивчає закономірності процесів розвитку, формування новацій, нововведень, механізмів управління змінами, подолання опору нововведенням, адаптації до них людини, використання та поширення інноваційних потоків, інноваційної діяльності, їх вплив на сферу конкуренції, на розвиток суспільства в цілому [39]. На відміну від стихійних, спонтанно виникаючих змін, інноватика досліджує механізми ініційованих і контрольованих змін, які відбуваються внаслідок раціонально-вольових дій.

Інноватика є відносно молододою наукою. Вона проходить початковий етап свого розвитку. Вважається, що термін «інноватика» вперше було вжито наприкінці 80-х років XX ст. у науковій школі професора Санкт-Петербурзького державного технічного університету В. Г. Колосова. Метою його використання було визначення напрямку наукової діяльності з розробки й розвитку теоретичних засад наукової методології та методів прогнозування і розробки інновацій, а також методів планування, організації інноваційної діяльності та реалізації нововведень [39].

Нині існує ціла низка визначень терміну «інноватика». Цей термін учені трактують по-різному. Здебільшого інноватику розглядають як міждисциплінарну методологію особливого типу. Її специфіка полягає в забезпеченні міжнаукового інтегрування знань. Разом із цим спеціальні науки (економіко-управлінські, соціологічні, технічні, психологічні, кібернетичні, філософські тощо) зберігають свою самостійність і специфічність. Їх теоретичні концепції та фактичні дані об'єднуються навколо методів дослідження проблем інновацій та інноваційної діяльності. Саме інтеграція різноманітних наукових знань у значній мірі сприяє підвищенню ефективності їх практичної реалізації.

Створення, освоєння і поширення різного типу новацій є предметом інноватики.

На сьогодні в інноватиці, як у науковому напрямі, виокремлюють дві взаємодоповнюючі складові (рис. 1.1).

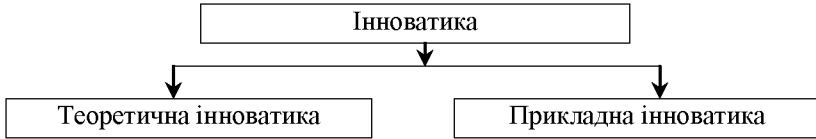

Рисунок 1.1 – Складові інноватики

Теоретична інноватика вирішує проблеми створення і розвитку наукової методології інноватики, теоретичні проблеми синтезу інноваційно складних організаційно-технічних систем (нових знань, ідей, нових технологій, винаходів, відкриттів) [39].

Незважаючи на значне накопичення емпіричних знань і теоретичних концепцій, на сьогодні поки що відсутня узагальнююча теорія з інноватики. Існують розбіжності з ряду важливих методологічних питань, й навіть тлумачення основних категорій. Зазвичай учені трактують категорії інноватики залежно від об'єкта та предмета свого дослідження. Із цих позицій вони й розглядають методологію інноватики.

Кінцевим результатом інноваційних досліджень є досягнення практичного ефекту для забезпечення суспільного добробуту держави та людства в цілому. Потреби практики, необхідність вирішення конкретних завдань (наприклад, подолання економічної кризи) стимулюють розвиток наукових знань. Розвиток теорії інноватики також пов'язаний із накопиченням практичного досвіду та теоретичним його узагальненням.

Прикладна інноватика – напрям інноваційної діяльності з вирішення проблем планування, організації та реалізації нововведень у різних галузях господарювання.

Досвід розвинених країн засвідчує, що життєздатність національних економік насамперед визначається масштабами та якістю впровадження нових ідей, технологій, управлінських систем, нових продуктів, які є результатом розвитку науки та інноваційної діяльності. За умови відсутності суттєвих інноваційних змін економіка скочується до стагнації. Свідченням цьому є уповільнення розвитку світової економіки. На думку багатьох учених [39, 44], лише нова хвиля нововведень спроможна забезпечити тривалий потенціал наступному періоду зростання. Тому головними проблемами сучасної ідеології управління є питання інноваційної діяльності.

Аналізуючи успіхи та невдачі багатьох світових компаній протягом значного періоду часу, науковці прийшли до висновку, що нововведення підпорядковуються певним законам і можуть бути передбаченими. Останнім часом значна кількість учених підтримують хвильову, циклічну концепцію розвитку нововведень. Проте існує й інша точка зору, згідно з якою теорія нововведень відсутня, а є певні підходи до вирішення практичних проблем [39].

Поняття «інновація», його становлення та основні визначення

Як відомо, будь-яка соціоекономічна система потребує розвитку, який вона проходить шляхом оновлення. Цей процес супроводжується змінами усіх її елементів: принципів, методів, цілей та потребує подолання укорінених звичок, взаємозв'язків, стійких тенденцій. Як наслідок виникає нова якість, яка проявляється в оновленні матеріально-технічної бази, системи управління, суспільних відносин, у появі нових способів життя, новітніх життєвих стилів. Для відображення розвитку на сьогодні користуються поняттями «нове», «новина», «новація», «інновація», «нововведення». Ці поняття мають певні відмінності, хоча їх нерідко ототожнюють навіть фахівці.

Поняття «інновація» науковці використовують більше ста років. Сучасна наукова та навчальна література пропонує десятки його трактувань (дод. А). Проте й до сьогодні у його розумінні не має остаточної одностайності. Багатогранність поглядів, а в результаті й відмінності в трактуванні поняття «інновація» обумовлені різною спрямованістю досліджень науковців (галузями господарства, напрямками науки, об'єктом і предметом дослідження). Незважаючи на це, поняття «інновація» на сьогодні використовується досить широко, як самими науковцями й практичними діячами, так і в засобах мас-медіа й навіть пересічними громадянами.

Термін «інновація» у науковий обіг уперше увів австрійський учений Йозеф Шумпетер (1912 р., «Теорія економічного розвитку» [15, 32, 39]). Він визначав інновації як нову науково-організаційну комбінацію використання виробничих факторів, яка мотивована підприємницьким духом. Й. Шумпетеру також належить і перша спроба класифікації інновацій.

Інновація – втілення наукового відкриття, технічного винаходу в новій технології або новому виді виробу

Саме слово інновація походить від лат. *novo* – змінювати, оновлювати. Враховуючи цей корінь слова, інновацію трактують, як впровадження використання на практиці певної новинки. Сучасні підприємства різних галузей економіки упроваджують безліч різноманітних новинок. Вони стосуються як методів ведення господарства, управління персоналом, технологій виготовлення продукції, так і конкретних матеріальних речей (обладнання чи навіть його певних деталей, нових видів товару тощо). Таке різноманіття об'єктів і предметів інноваційної діяльності обумовило виокремлення кількох напрямів трактування й самого поняття «інновація».

Ще на початку введення в використання терміну Й. Шумпетер вкладав широкий зміст у його розуміння й ідентифікував такі види «інновації» [15, 32, 81]:

- виготовлення нового ... блага...;
- упровадження нового методу виробництва...;
- освоєння нового ринку збуту;
- отримання нового джерела сировини або напівфабрикатів ...;
- проведення відповідної реорганізації, наприклад, забезпечення монопольного положення.

Згідно з сучасними уявленнями *інновація* – це нововведення в будь-якій сфері людської діяльності, яке являє собою процес (чи результат процесу), спрямоване на необхідне та достатнє виконання певних умов (наприклад, забезпечується випуск товарів і послуг, які за своєю якістю сумірні зі світовим рівнем).

Сучасна фахова література як вітчизняна, так і закордонна, пропонує десятки визначень терміну «інновація» (дод. А). Різноманітні та багатогранні трактування цього терміну різними науковцями забезпечують можливість його більш глибокого розуміння. Проте, у практичній діяльності необхідно керуватися першочергово визначенням, яке встановлено вітчизняною нормативною базою.

Інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери

Міжнародні стандарти також пропонують сучасну методологію системного опису інновацій. Для координації робіт зі збирання, обробки й аналізу інформації про науку й інновації у рамках Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) була створена група експертів із показників науки та техніки, яка розробила «Керівництво Фраскати» (1963 р.) – «Запропонована стандартна практика для обстеження досліджень і експериментальних розробок». Цей документ дістав таку назву у зв'язку з тим, що його перша версія методичних рекомендацій була прийнята в місті Фраскати (Італія). Положення періодично уточнюються, що зумовлено змінами у стратегії науково-технічної політики на національному та міжнародному рівнях в організації науково-дослідних розробок. Остання редакція «Керівництва Фраскати» ухвалена в 1993 р., у ній визначені основні поняття, що стосуються наукових досліджень і розробок, їх склад і межі [39].

Сучасна методика збирання даних про технологічні інновації базується на рекомендаціях, прийнятих в Осло в 1992 р., і називається «Керівництво Осло». Відповідно до цих міжнародних стандартів «інновація» визначається як кінцевий результат інноваційної діяльності, втілений у вигляді нового або вдосконаленого продукту чи технологічного процесу, який використовується в практичній діяльності або в новому підході до соціальних послуг. Необхідною ознакою інновації є науково-технічна новизна та виробниче її використання [39].

Поряд із терміном «інновація» досить часто використовуються такі терміни як «винахід», «відкриття», «новація», «нововведення». Нерідко ці поняття ототожнюються. Проте, їх необхідно чітко розрізняти.

Винахід – це нове технічне чи технологічне вирішення певного завдання, яке дає позитивний ефект, покращує якість продукції, умови праці, життя тощо [28, 32, 39]. Він визначається новими технологічними можливостями, вирішенням конкретних

виробничих проблем. Винахід – це нові прилади, механізми, інструменти, машини, обладнання, методи, процеси, матеріали, сплави тощо. Наприклад, винахід автомобільного двигуна з підвищеним ступенем стискування газів, що дає змогу зменшити витрати пального на одну п'яту, причому вихлоп вуглекислоти зменшується в 10 разів, значно знижується рівень шуму. Якщо винахід утілюється у виробництво, то він стає інновацією, нововведенням.

Приклади реалізації подібних нововведень у готельній сфері в найближчому майбутньому представила науково-дослідна організація Instituto Tecnológico Hotelero (ITH) спільно з іспанською дизайн-студією Serrano Brothers [34]. Вони на прикладі концепції ITH Room Experience демонструють можливості реалізації винаходів у сучасному готелі. Передбачено оснащення кімнати інтерактивними полами, дзеркалами, «розумними вікнами» тощо (рис. 1.2).

Рисунок 1.2 – Приклад реалізації сучасних винаходів у концепції ITH Room Experience [34]

Відкриття – встановлення невідомих раніше об'єктивних закономірностей, властивостей та явищ матеріального світу, що сприяють накопиченню теоретичних знань [32, 39]. Наприклад, відносна теорія радіоактивності та планетарна модель атома англійського фізика Е. Резерфорда; основоположні теорії конденсованої матерії, особливо рідкого гелію, відкриті радянським фізиком Л. Ландау; космічні інформаційні системи тощо.

Винаходи та відкриття є основою інновацій, їх відправною точкою.

Новація – це новинка, кінцевий метод, принцип, новий порядок, винахід, новий продукт чи процес, якісно відмінний від попереднього аналога та являє результат інтелектуальної діяльності, завершених наукових досліджень і розробок [28, 32, 39]. Цей термін вживається до всіх новацій як у виробничій, так і в науковій, навчальній, соціальній сферах, стосовно будь-яких удосконалень, які забезпечують збільшення витрат або створюють умови для зміни способу життя. Новацією – предметом нововведення може бути обладнання, пристрій, форма звіту, мистецтво, сировина чи система управління. При цьому важливим аспектом є те, що своєчасно не впроваджені новації морально старіють, утрачають новизну та свою комерційну привабливість.

Деякі сучасні науковці чітко розділяють поняття «нововведення» та «новація». Так П. Лелон зазначив: новація – це «новий вид продукції, метод, технологія», а нововведення – це «впровадження новації в економічний виробничий цикл» [39]. Отже, новація з моменту впровадження у виробництво, побут, інші сфери діяльності стає нововведенням (інновацією).

Під «нововведенням» розуміють впровадження будь-якого винаходу, способу, порядку, методу тощо в господарську практику і якісно відмінного від попереднього аналога, яке має економічний чи соціальний ефект [15, 28, 32]. Нововведення – це результат практичного освоєння новації, задіяної у динаміці, ефективність якої оцінюється не тільки економічним, а й соціальним ефектом [39].

Процес уведення новацій на ринок називається *процесом комерціалізації*. Комерційний аспект визначає інновацію як економічну необхідність, що перетворює її на джерело доходу.

В умовах прискореного суспільного розвитку нововведення в різних сферах життя (техніці, економіці, управлінні, культурі) стають дедалі частішими та неперервними. Тенденція до зростання нововведень тісно пов'язана з розвитком наукомістких виробництв, у створенні яких є важливими людські ресурси, знання, навички, ноу-хау. Не всі зміни є нововведеннями, а лише ті, які привносять у середовище нові елементи. Вони можуть бути соціальні, духовні та матеріальні. Головною рисою нововведення є його вплив на спосіб життя людей, стиль поведінки, світогляд, тобто зміни.

Англійське слово «innovation» у перекладі означає нововведення та поширення новинок. У зв'язку з цим, частина науковців отожднює термін «нововведення» із «інновацією».

Проте, інша частина вважає, що нововведення стають інноваціями лише тоді коли забезпечують суспільний прогрес, підвищення рівня ефективності в галузі їх виробництва чи споживання [32]. Терміном «інновація» позначаються всі нововведення у виробничій, комерційній, фінансовій, маркетинговій, управлінській та інших сферах, будь-які зміни й удосконалення, що забезпечують суспільний прогрес, економію витрат, підвищення рівня ефективності, рентабельності виробництва. Згідно з класичним визначенням інновація – це не просто нововведення, а нова функція виробництва, «нова комбінація». Вона означає іншу якість виробництва та управління і розглядається в динаміці як процес [39].

Наприклад [39], у 1954 р. під керівництвом І. В. Курчатова була створена перша у світі атомна електростанція (АЕС) потужністю 5 МВт, що в 167 разів менше, ніж потужність Дніпрогесу-2, але при цьому був реалізований новий метод використання енергії атома.

Розвиток сучасний ІТ-технологій забезпечив можливість впровадження у сфері готельного господарства та туризму нового виду обслуговування. Використанням сучасного обладнання забезпечує можливість надавати якісно нові послуги на значних відстанях і навіть іще до появи гостей в готелі (рис. 1.3). Це корінним чином змінює співпрацю та відносини між персоналом готелю та гостем.

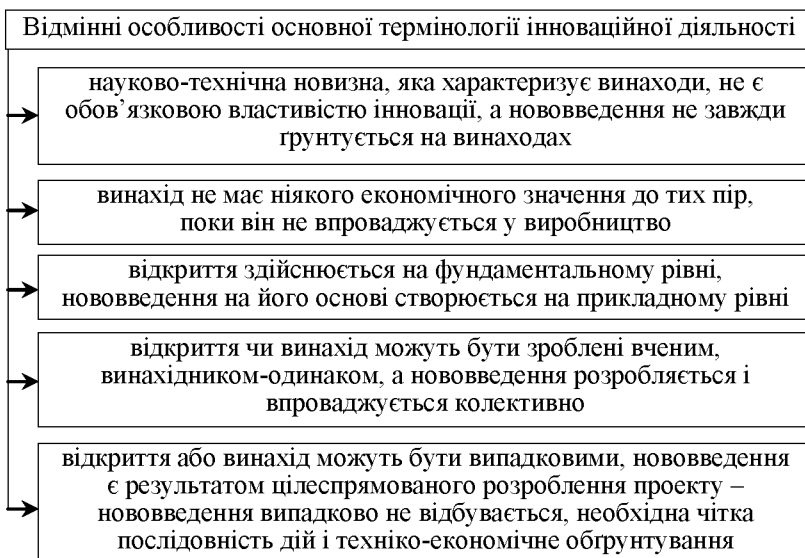
Рисунок 1.3 – Послуга «Google Glass» (готель Montcalm London Marble Arch, Великобританія) [10]

У наукових дослідженнях вітчизняних економістів переважає думка, що «інновація являє собою техніко-економічний процес, який завдяки практичному використанню продуктів розумової праці – ідей та винаходів, приводить до створення кращих за властивостями нових видів продукції та нових технологій», а «нововведення – це процес доведення наукової ідеї до технічного винаходу, до стадії практичного використання, що приносить дохід» [39].

Проте в науковій та навчальній літературі до сьогодні ще не встановлено однозначного й однозначного трактування «інновації». Цю основну категорію розглядають як [15, 39]:

- зміни (Й. Шумпетер, Ю. Яковець та інші);
- процес (Д. Тідд, Д. Бессант, К. Павітт, Б. Твісс, Б. Санто, вітчизняні економісти І. Школа, І. Буднікевич, О. Лапко, Д. Черваньов, Л. Нейкова та ін.);
- результат (Х. Рігс, В. Хіпель, Р. Фатхутдінов, С. Покропивний).

Більш глибоко та різнопланово трактування термінів «винахід», «відкриття», «новація», «нововведення» вітчизняними та закордонними науковцями представлено в додатку А та глосарії.

Із усіх вищезазначених основних термінів інноватики лише інновація є предметом економічного аналізу. Інновація – це економічний феномен. Її поява та поширення (або несприйняття) в економіці безпосередньо пов'язані з економічною оцінкою відповідної новинки з погляду як витрат на неї, так і її ринкового потенціалу. Наявність попиту на інновацію свідчить про її конкурентоспроможність, що є результатом інноваційної діяльності. Отже, тільки корисність надає економічну цінність продукту будь-якого виду людської діяльності, зокрема й винахідницької.

На думку Й. Шумпетера технічний прогрес – могутній чинник, оскільки він дає змогу підприємцю тимчасово отримувати такі прибутки, які значно перевищують галузеву норму. Його висновки підтвердили дані, що характеризують розвиток економіки високорозвинених країн. Як відомо, частка нових чи вдосконалених технологій, продукції, обладнання, які містять нові знання чи рішення, у розвинутих країнах становить від 70 до 85 % приросту валового внутрішнього продукту [15].

Вирішальним фактором економічного зростання є не капітал, а технічний прогрес. Так розрахунки Р. Солоу (Лауреат Нобелівської премії) за матеріалами американської статистики 1909–1957 рр. довели, що збільшення кількості робочої сили й нарощування обсягів використовованого капіталу були важливими, але не вирішальними факторами економічного зростання. Науковець показав, що роль технічного прогресу в темпах приросту продукції приватного сільськогосподарського сектору досягала 60...70 %, а в прирості продуктивності праці – 90 % [15].

Згідно з сучасними уявленнями інновації не обмежують лише комерційним використанням результатів інноваційної діяльності. Відомі приклади некомерційних інновацій, зокрема, соціальні інновації. Їх розглядають не як комерційні, а з позицій практичного використання. При цьому інновація визначається як кінцевий результат інноваційної діяльності, утілений у новому (удосконаленому) продукті або технологічному процесі, який використовується в практичній діяльності або в нових підходах до соціальних послуг [32].

На сьогодні інновації розглядаються у широкому розумінні як прибуткове використання ідей, винаходів у вигляді нових продуктів, послуг, організаційно-технічних і соціально-економічних рішень виробничого, фінансового, комерційного харак-

теру. Тобто ця категорія властива інтелектуальній та виробничій практиці людини та являє собою діяльність, у процесі якої [15]:

- формуються явища та нові продукти, послуги, які комерціалізуються в господарську діяльність;
- удосконалюються вже створені людиною об'єкти матеріальної сфери;
- розробляються методи, засоби, форми організаційного, економічного, соціального та юридичного характеру.

Узагальнюючи можна зазначити, що будь-яка інновація характеризується властивостями: новизною, здатністю до реалізації на практиці, наявністю певного результату від її утілення в практику.

1.3 Сутність інноваційної діяльності та її різновиди

Інновацію визначають як кінцевий результат діяльності, що спрямована на створення й використання новацій, втілених у вигляді вдосконалених чи нових товарів (виробів чи послуг), технологій їх виробництва, методів управління на всіх стадіях виробництва і збуту товарів, які сприяють розвитку й підвищенню економічної ефективності виробництва і споживання або забезпечують соціальний чи інший ефект. Для підприємств готельної галузі інновація може набувати втілення ще й у виведеній на ринок нової чи у вдосконаленні існуючої послуги.

Процес доведення наукової ідеї або технічного винаходу до стадії практичного використання, що приносить дохід, а також пов'язані з цим процесом техніко-економічні та інші зміни у соціальному середовищі потребують проведення цілого комплексу робіт із підготовки, обґрунтування, освоєння та контролю за впровадженням нововведення.

Таку діяльність зі створення (розроблення та виготовлення), упровадження та поширення інновацій називають *інноваційною діяльністю* [32, 33].

Інноваційна діяльність –

діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг

Закон України «Про інноваційну діяльність»

В умовах ринку основними компонентами інноваційної діяльності є новації, інвестиції та нововведення [20, 62]. Ці три складові формують *сферу інноваційної діяльності* (рис. 1.4). Вони взаємопов'язані та взаємодіють одна з одною.

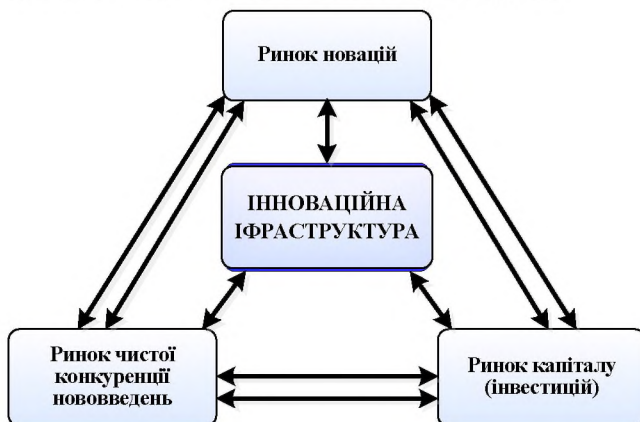

Рисунок 1.4 – Сфера інноваційної діяльності (за Г. Т. П'ятницькою, Н.О. П'ятницькою [62])

Новації, як складова сфери інноваційної діяльності, формують «ринок новачій». Основним товаром на якому є науковий і науково-технічний результат – продукт інтелектуальної діяльності.

Друга складова сфери інноваційної діяльності – інвестиції. Вони формують ринок капіталу. Інвестиції можуть бути як у наукову та науково-технічну діяльність, так і в процес перетворення новації на інновації (нововведення).

Нововведення (інновації) формують третій компонент сфери інноваційної діяльності – ринок чистої конкуренції нововведень, який розглядають із двох позицій:

- за умов конкуренції суб'єкти господарювання вимушені підвищувати якість результатів своєї діяльності;
- конкуренція не стільки стимулює, як змушує комерційні організації й інші суб'єкти господарювання йти на ринок новацій або брати участь у його формуванні.

Таким чином, *інноваційна сфера* – це система взаємодії інноваторів, інвесторів, товаровиробників конкурентоспроможної продукції (послуг) і розвинутої інфраструктури [62].

Визначення поняття «інноваційної діяльності» вказують, що вона взаємопов'язано охоплює як науково-дослідні та дослідницько-конструкторські роботи, так і їх маркетинговий супровід (маркетинг інновацій) (рис. 1.5).

Рисунок 1.5 – Складові інноваційної діяльності

Науково-дослідні та дослідницько-конструкторські роботи (НДДКР) розглядаються [1, 3] як роботи творчого характеру, що пов'язані з науковим пошуком, проведенням досліджень, експериментів із метою розширення наявних і отримання нових знань, втіленням їх у нові (удосконалені) вироби та технології, методи управління тощо, науковим обґрунтуванням інноваційних проектів. При цьому розрізняють наукову (науково-дослідницьку), науково-технічну діяльність, експериментальні (дослідно-експериментальні) розробки. Наукова діяльність спрямована на одержання, розповсюдження і використання нових знань у результаті фундаментальних або прикладних наукових досліджень.

Науково-технічна діяльність ставить за мету одержання, розповсюдження і використання нових знань у сфері розв'язання технологічних, інженерних, економічних, соціальних і гуманітарних проблем, забезпечення функціонування науки, техніки і виробництва як єдиної системи. Таким чином різні складові НДДКР забезпечують появу різних видів інновацій: радикальних, ординарних, поліпшуючих. У свою чергу забезпечуються потреби в інноваціях різних масштабів: індивідуальні (споживач, підприємство), галузеві, національні, глобальні тощо. У результаті НДДКР сприяє втіленню досягнень науки й техніки в інноваційну продукцію, здатну задовольнити запити споживачів і принести прибуток їх розробнику та виробнику.

Маркетинг інновацій – друга складова інноваційної діяльності. Із практичного погляду (з позицій конкретного інноватора-товаровиробника) маркетинг інновацій пов'язують із орієнтацією виробництва та збуту інноваційної продукції на задоволення попиту споживачів, його формування і стимулювання.

Маркетинг інновацій –

діяльність, спрямована на пошук нових сфер і способів використання потенціалу підприємства, розроблення на цій основі нової продукції (виробів чи послуг) та технологій їх просування на ринку з метою задоволення потреб споживачів більш ефективним, ніж у конкурентів, способом, отримання завдяки цьому прибутку та забезпечення умов тривалого виживання й розвитку на ринку

Складові інноваційної діяльності вказують, що вона передбачає проведення цілого комплексу взаємопов'язаних робіт [32]:

- наукових (зокрема лабораторних) і маркетингових досліджень (розроблення й обґрунтування інноваційного проекту);
- розроблення та виготовлення інновацій;
- лабораторних і ринкових випробувань;
- просування інновацій на ринок.

Така широка різноплановість напрямів робіт обумовлює поділ інноваційної діяльності на види. Виділяють три основних види інноваційної діяльності на підприємстві, які в свою чергу поділяються на кілька підгруп (рис. 1.6).

Рисунок 1.6 – Види інноваційної діяльності на підприємстві (за Т. В. Майоровою [44])

Приймаючи до уваги всі ці загальні види інноваційної діяльності, кожне підприємство може визначатися індивідуально зі своїми власними інноваційними пріоритетами. Наприклад, інноваційна діяльність підприємства (в т. ч. і підприємств сфери послуг) може ототожнюватися чи бути пов'язаною з:

- прогресивними міжгалузевими структурними зрушеннями;
- реалізацію довгострокових науково-технічних програм з великими термінами окупності витрат;
- фінансуванням фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані виробничих сил країни;
- випуском і розповсюдженням нових видів техніки та технологій;
- створенням, удосконаленням і впровадженням нових видів послуг;
- розробкою та впровадженням нових ресурсозберігаючих технологій, спрямованих на покращення соціального стану населення, екологічної ситуації тощо.

Зазначені узагальнені приклади є лише незначною частиною можливих варіантів прояву інноваційної діяльності кожного конкретного підприємства сфери послуг.

Інноваційний потенціал суб'єкта господарювання характеризується ресурсом інноваційної діяльності. Останній у свою чергу охоплює:

- кадровий склад (чисельність, структура, кваліфікація тощо);
- матеріально-технічну базу (забезпеченість необхідними матеріалами, обладнанням тощо);
- фінанси (державні, місцеві, венчурний капітал тощо);
- наукову інформацію;
- сучасні форми організації й управління інноваційною діяльністю;
- наукові школи;
- інтелектуальну власність.

Інноваційна діяльність є надзвичайно складним процесом і залежить від різноманітних зовнішніх умов (історичних, соціально-економічних тощо), а також від мети, на досягнення якої вона спрямована. Тому вона може набувати як різностороннього характеру прояву, так і різних масштабів: від діяльності обмеженої окремим підприємством до діяльності цілої

галузі. Прикладом діяльності галузі може бути покращення готельної інфраструктури, обумовлене проведенням в країні чемпіонату «Євро 2012». Прикладом діяльності окремого підприємства – впровадження додаткових послуг для обслуговування масових заходів типу гала-івент.

Незважаючи на таку різноплановість і різномасштабність робіт, функція змін є головною функцією інноваційної діяльності.